

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“กุศลกรณ — กระทำกุศล, ทำความดี”

กุศลกรณ อ่านตามภาษาบาลีว่า กุ - สะ - ละ - กะ - ระ - ณะ มาจากคำ ว่า กุศล (ความดี, กุศล) กับคำว่า กรณ (กระทำ) รวมกันเป็น กุศลกรณ แปลว่า กระทำกุศล, ทำความดี เป็นคำที่มีความหมายอย่างลึกซึ้ง เป็นเครื่องเตือนที่ตื้ออย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน แสดงถึงขณะที่ได้ทำความดี ซึ่งก็คือขณะที่สภาพธรรมที่ติงามเกิดขึ้นเป็นไปนั่นเอง ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นเป็นไป โอกาสใดที่จะได้เจริญกุศล ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องใดๆ ก็ตาม ก็ไม่ควรที่จะละเลยโอกาสนั้น เพราะโอกาสของการได้เจริญกุศลในชีวิตประจำวันนั้นหายาก เทียบส่วนกันไม่ได้เลยกับขณะที่เป็นอกุศล ซึ่งในวันหนึ่งๆ อกุศลเกิดบ่อยมากเป็นปกติอยู่แล้ว ถ้าไม่มีโอกาสของกุศลได้เกิดขึ้นบ้างเลย นับวันอกุศลก็จะสะสมพอกพูนหนาแน่นทับถมขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สังสารวัฏฏ์ยืดยาวต่อไปอีก แต่ถ้ามีการเจริญกุศล ทำความดีประการต่างๆ ก็จะเป็นการค่อยๆ ชัดเกลากุศลอันเป็นสังกปรกในใจของตนออกไปได้ ตามข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ดังนี้ ว่า

“ดูกร พราหมณ์ ธรรมดาบัณทิตทั้งหลาย ทำกุศลอยู่คราวละน้อยๆ ทุกๆ ขณะ
ย่อมนำมลทิน คือ อกุศล ของตน ออกโดยลำดับทีเดียว”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อุปการะแก่อุสสแก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของกุศลธรรม เนื่องจากการขัดเกลากิเลสซึ่งเครื่องเศร้าหมองของจิตใจนั้น ต่างกับการทำความสะอาดวัตถุสิ่งของ การขัดเกลากิเลสที่แต่ละบุคคลได้สะสมมาอย่างมากและยาวนานในสังสารวัฏฏ์ ต้องอาศัยการเจริญกุศลบ่อยๆ เนืองๆ ทั้งในเรื่องของการให้ทานเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น การรักษาศีล เว้นในสิ่งที่ป็นโทษ กระทำในสิ่งที่ป็นประโยชน์ การชวนชววยประพฤติในสิ่งที่ป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนจนถึงการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกในสภาพธรรมตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นความดีที่ประเสริฐยิ่ง เพราะเหตุว่าในบรรดาธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปนั้น ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นสภาพธรรมที่ประเสริฐที่สุด

จึงเป็นเครื่องเตือนใจที่ดีสำหรับทุกคนว่า ไม่ควรที่จะประมาทในทุกขณะจิต เพราะเหตุว่าบางคนอาจจะคิดว่าตนเองได้ทำกุศลมากแล้ว แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ระยะเวลาที่กำลังทำกุศลนั้น เป็นเพราะศรัทธา (สภาพที่ผ่องใส) กิตติ หิริ (ความละอายต่ออกุศล) กิตติ โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่ออกุศล) กิตติ เป็นต้น ซึ่งเป็นธรรมฝ่ายดีทั้งหมด ยังไม่เสื่อมยังไม่หายไป แต่ว่าไม่ใช่ว่าจะไม่มีโอกาสของอกุศลเลย เพราะเหตุว่าโอกาสของอกุศลที่จะเกิดขึ้น มีมากเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากว่าเมื่อใดที่ศรัทธา เป็นต้น เสื่อมหายไปไม่เกิดขึ้น ความไม่มีศรัทธาซึ่งเป็นอกุศล ย่อมกลุ้มรุมจิตใจ เมื่อนั้นอกุศลย่อมเกิดขึ้น ซึ่งเป็นชีวิตประจำวันที่ทุกคนจะสังเกตเห็นได้ ขณะใดที่อกุศลเกิด สังเกตเห็นความไม่มี

ศรัทธา ไม่มีความละเอียด ไม่มีความเกรงกลัวต่ออกุศลได้เลย ในทางตรงกันข้ามขณะที่เป็นกุศล ก็ย่อมมีธรรมฝ่ายดีเกิดร่วมด้วยทุกครั้ง ตามความเป็นจริงของธรรมซึ่งใครๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

ตราบที่ยังเป็นมนุษย์ เป็นโอกาสที่ประเสริฐที่จะสามารถบำเพ็ญความดีหรือทำกุศลได้ทุกโอกาส และไม่ควรประมาทแม้ความดีเพียงเล็กน้อยด้วย เพราะเหตุว่าขณะใดก็ตามที่กุศลจิตไม่เกิด ขณะนั้นเป็นอกุศลและก็ไม่ใช่ว่าขณะเดียวด้วย ยังเพิ่มขึ้นๆ แต่ละขณะมากมายมหาศาล เมื่อมีกิเลสมากมายอย่างนี้ อยากจะรู้แจ้งอริยสัจธรรมหรือว่าอยากจะมีสิ่งที่เป็นโลกธรรมฝ่ายดี คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุขเกิดขึ้นโดยที่อกุศลยังเต็มอยู่ ก็เป็นไปได้ เพราะถ้าอกุศลกรรมได้กระทำแล้ว ก็จะเป็นปัจจัยให้ทุกอย่างที่รู้ได้ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย เป็นสิ่งที่ไม่น่าพอใจทั้งหมด ดังนั้นตราบใดที่ร่างกายนี้ยังไม่เฝ้าเพื่อย กล่าวคือยังไม่ละจากโลกนี้ไป ควรที่จะเห็นประโยชน์ของการเป็นมนุษย์ เพราะเหตุว่ามนุษย์สามารถที่จะทำกุศล ทำความดีได้ทุกประการ และที่สำคัญ ต้องเข้าใจธรรมด้วย เพราะว่าหลายคนเกิดมาก็เป็นคนดีตามการสะสม แต่เป็นคนที่ไม่สามารถที่จะรู้จักธรรมตามความเป็นจริงได้ เพราะฉะนั้น เมื่อมีสิ่งที่มีจริง ๆ ซึ่งเป็นธรรม ก็ควรอย่างยิ่งที่จะรู้ เพราะความรู้ความเข้าใจ ถูกเห็นถูก ไม่เสียหายเลย การฟังพระธรรมแต่ละครั้งทำให้มีความเข้าใจถูก ความเห็นถูกในสิ่งที่มีจริง ๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกต่อไป

สำหรับการที่จะรู้แจ้งอริยสัจธรรม ดับกิเลสตามลำดับขั้นนั้น ย่อมเป็นที่ทราบได้ว่า ไม่ใช่เพียงการอบรมเจริญปัญญาเพียงชาติเดียว สองชาติ สามชาติ และในแต่ละชาติก็สั้นมาก การที่แต่ละบุคคลที่ได้เกิดมาในชาตินี้ จะมีชื่อเสียง มีลาภมียศถาบรรดาศักดิ์ มีมิตรสหาย มีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น ถ้าพิจารณาแล้วก็จะเห็นได้ว่า ขณะที่เป็อกุศลมากกว่าขณะที่เป็นกุศล ถ้าชาตินี้ผ่านไปก็ต้องหมดไปอย่างแน่นอนโดยไม่มีสิ่งใดเหลือในความเป็นบุคคลนี้อีก จะกลับมาเป็นบุคคลนี้อีกไม่ได้ และเมื่อเกิดชาติหน้าสามารถจะระลึกได้ ก็อาจจะรู้สึกเสียใจว่า **ชาตินี้ทำกุศลน้อยไป ฟังพระธรรมน้อยไป หรือว่าเสียเวลาให้กับสิ่งที่ไม่มีความเป็นอย่างมา** แต่ในขณะที่กำลังเป็นชาตินี้อยู่ เมื่อได้กล่าวถึงกิเลสที่มากมายที่สะสมมาในอดีตนานแสนนานจนมาถึงขณะนี้ ก็เป็นที่แน่นอนที่จะเห็นชัดว่า เป็นสิ่งที่ละยากดับยากเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าสะสมมามากและยาวนานในสังสารวัฏ **พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงซ้ำแล้วซ้ำเล่า เพื่อย้ำเตือนให้ได้รับรู้จักตัวเองตามความเป็นจริง เพราะเหตุว่าเมื่อกิเลสมีมาก การที่จะละกิเลสจึงเป็นเรื่องที่จะต้องทำกุศลและอบรมเจริญปัญญาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานทีเดียว**

ดังนั้น โอกาสของชีวิตที่ยังเหลืออยู่นี้ซึ่งไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าจะละจากโลกนี้ไปเมื่อใด ก็ควรที่จะเป็นไปเพื่อการสะสมกุศล ทำความดีและอบรมเจริญปัญญา ในท่ามกลางคลื่นของอกุศลธรรมซึ่งมีมากอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน และที่ไม่ควรลืมคือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นทีละเล็กทีละน้อย เมื่อไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ให้ความสำคัญกับสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในสังสารวัฏ ที่หาได้ยากอย่างยิ่ง คือพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗/๗]